

Столеће након формирања *Балканског савеза* (1912), основаног од стране Србије, Црне Горе, Бугарске и Грчке зарад ослобађања од османске власти и спречавања ширења Аустро-Угарске и Немачке према истоку, у јавности се изнова пропитују модалитети балканског партнерства. На срећу, тајни војно-политички пактови и недосађане територијалне претензије скрајнути су у старинарницу историје (искрено се надамо да је тако), на ред су дошла културна удруживања. Како и чиме да се балкански културни простор уклопи у глобални културни модел? Истицањем своје разноликости и богатства, чини нам се.

Савремени Балкан и даље се налази на раскршћу магистралних светских путева на којима се прожимају и обликују идеје, обичаји, културе, традиције и религије хеленског света и Римске империје, Византије, Отоманског царства, православног Истока, модерног Запада... Пред балканским народима трновит је пут у будућност, у царство хармоније и социјалне правде, али га треба прелазити у нади и с упорношћу. На том путу Лино Вељак, угледни филозоф с некадашњег југословенског простора, свесрдно препоручује практиковање *интеркултуралног плурализма* – продуктивне синтезе традиције и универзалности у функцији развоја путем *вредновања, чувања и размене* елемената сопственог *културног идентитета*.¹

У процесу саображавања сопствених друштвених система устројству, нормама и вредностима Европе, балканским народима предстоји прерастање из мултикултурног у интеркултурно друштво, односно *ширење и усвајање идеје и праксе интеркултурализма* у вишекултурној заједници. Супротно мултикултуралистичкој пасивној коегзистенцији припадника различитих култура *једних поред других*, интеркултурна хармонија подразумева интеракцију између културних група и представља истински чин поштовања и уважавања различитости. Искуство различитости и сусрет са другим омогућују појединцу да развија сопствени идентитет упоређујући га са другим моделима идентитета и доводећи га до самоспознаје да *приближавање другом не значи удаљавање од себе*. Коначно, зашто описани модел преплитања домаћих културних традиција земље Балкана не би „извезле“ Западу, баш као одговор на беспошtedно и некритичко „обасипање демократијом“ којем су изложене у савремености?

У темату пред вама еминентни филозофи, историчари, политиколози, социолози и комуниколози резимирају судбине различитих покушаја балканских интеграција из ближе и даље прошлости у контек-

¹ Белешка из излагања које је Лино Вељак саопштио учествујући у раду округлог стола *Потребе и могућности формирања Центра за студије балканских култура на Универзитету у Нишу*, одржаном 3. децембра 2005. године на Филозофском факултету у Нишу.

ту геополитичких интереса великих светских сила, али и аутономне стратегије регионалног развоја Балкана у ери умрежене глобализације. Надамо се да ћемо тако скромно допринети актуелним напорима за проналажење нових облика сарадње и повезивања међу балканским народима и културама.

За редакцију *Балканских синтеза*
Драган Тодоровић,
уредник за друштвена питања и социологију